

Fag og faglighed

Karsten Agergaard, lærer, cand. Pæd., seminarielektor i almen didaktik

Fag og faglighed er gennemgående begreber i regeringens forskellige debatoplæg til globaliseringsrådets arbejde. Det er dog ikke helt entydigt hvordan begreberne bruges – hvad betyder f.eks. styrket faglighed. Det har jeg et par kommentarer til, som jeg håber kan være med til at udvide perspektiverne i overvejelserne om folkeskolens og læreruddannelsens fremtid.

I debatoplægget 'Verdens bedste folkeskole' fremføres at tilegnelse af kundskaber og færdigheder er én ting, og alsidig, personlig udvikling en anden. Det nævnes at vægtingen i folkeskolen har været til fordel for alsidig, personlig udvikling. Jf. folkeskolens formål er det ikke hensigten at adskille kundskaber / færdigheder og alsidig, personlig udvikling på denne måde. I formålet står faktisk: tilegnelse af kundskaber og færdigheder, *der fremmer* den alsidige, personlige udvikling.

Hvordan kan det forstås? Eksempel 1: Ved i dansk at arbejde med en novelle, der omhandler et menneskes forhold til sine nærmeste, kan elevernes sociale og følelsesmæssige udvikling fremmes, så de bliver bedre til at forstå og omgås andre. Eksempel 2: Ved i geografi at arbejde med forskellen på begreberne folk og nation, kan elevernes intellektuelle udvikling fremmes, så de bliver bedre i stand til at forstå nogle af de konflikter, der er i verden. Fagernes kundskaber og færdigheder er altså et led i den enkeltes alsidige, personlige udvikling (jf. ministeriets bemærkninger til loven). Der er ikke tale om en vægning, der er tale om en sammenhæng mellem fag og udvikling. Det er fagernes perspektiv i folkeskolen. Styrket faglighed skal altså give bedre og mere alsidig, personlig udvikling jf. formålet.

Det har den konsekvens for læreruddannelsen, at lærerstuderende skal beskæftige sig med fag med dette perspektiv. I regeringens debatoplæg 'Videregående uddannelser i verdensklasse' fremføres, at de faglige miljøer på lærerseminarierne / CVU'erne er for små, smalle og spinkle, f.eks. har to lærerseminarier tilsammen én lærer, der underviser i tysk. Her bruges fagbegrebet i betydningen 'skolefag' eller 'afgrænset kundskabs- og færdighedsområde'.

Fagbegrebet kan også bruges i betydningen profession - folkeskolelæreres fag er at undervise. I læreruddannelsen skal den studerende derfor både lære fag og at undervise i faget. (faget som undervisningsfag). Men det er ikke tilstrækkeligt. De skal også lære at undervise i faget med det perspektiv, der fremgår af folkeskolens formål jf. ovenfor. Nogle skolefag har fælles træk som undervisningsfag, f.eks. har tysk fælles træk med andre fremmedsprog. Deres fælles interesse er derfor en særlig fremmedsprogs-faglighed (fremmedsprogsdidaktik).

I forståelsen af fag som profession har alle lærere på et lærerseminarium faget 'at undervise til at undervise' som deres fælles fag foruden deres skolefag (f.eks. tysk) eller et pædagogisk fag (f.eks. almen didaktik). Alle lærere på et seminarium udgør derfor ét fagligt miljø, som vedrører professionen. Lærerseminariets professionsfaglige miljø har fokus på andre forhold, end lærere der underviser til en anden profession, f.eks. ingeniør.

Den generelle folkeskolelærerfaglighed: 'at undervise som led i udvikling', og den generelle seminarielærerfaglighed: 'at undervise til undervisning som led i udvikling' er altså et særkende ved denne profession, som de faglige miljøer omkring læreruddannelsen må beskæftige sig med. Overvejelserne om sammenhængen mellem fagernes kundskaber / færdigheder og elevernes

udvikling jf. folkeskolens formål, bliver i læreruddannelsen behandlet gennem f.eks. dannelseseori i faget almen didaktik. Et tema her kunne være hvordan undervisningens indhold kan vælges og tilrettelægges så undervisning i faget fremmer elevens udvikling. Faget almen didaktik er derfor central for udvikling af de studerendes forståelse af lærerfagligheden (det professionsrettede).

Regeringen foreslår at nye højskoler skal udbyde uddannelser på flere faglige områder, fordi det vil skabe grundlaget for at etablere stærke faglige miljøer, som er brede og stærke nok til at udvikle uddannelser, der går på tværs af fagområder. Her bruges begrebet fagområde vist som henvisning til professionen, hvorimod fagligt miljø henviser til fag som 'afgrænset kundskabs- og færdighedsområde'. Overser regeringen ikke her at der er forskel på at undervise i faget tysk på et lærerseminarium og på en ingeniørhøjskole – der er forskellige professionsfaglige forhold i fokus.

Med disse nye betragtninger på begrebet fag viser det sig, at de faglige miljøer på lærerseminarierne ikke nødvendigvis er så små endda, og at lærere på uddannelsesinstitutionerne primært har fælles interesser med kolleger, der underviser på samme professionsuddannelse. Derfor er der også en lang tradition for at seminarielærere etablerer landsdækkende netværk (faglige foreninger), som bl.a. initiere den faglige og fagdidaktiske udvikling.

Spørgsmålet er nu hvad regeringen mener med at styrke fagligheden i folkeskolen. Er det kundskaber og færdigheder løsrevet fra elevernes alsidige, personlig udvikling, eller som et led heri? Hvad mener regeringen med at styrke fagligheden i læreruddannelsen. Er det fag som 'afgrænset vidensområde', er det fag som profession? Forhåbentlig begge dele, men forhåbentlig ikke i forståelsen 'vægtning' som med folkeskolens formål. Der er behov for sammenhæng mellem fag og at undervise i fag som led i udvikling af elever. Derfor har det betydning hvilken model der vælges for læreruddannelse og hvilke fag der indgår, samt fagenes indhold, perspektiv og omfang og mulighed for samspil.

Regeringen er optaget af en aldersopdeling af hele uddannelsen eller i nogle fag, f.eks. dansk, således at dansk skal kunne rumme, fag, fagdidaktik, og aldersspecifikdidaktik. Traditionelt har didaktik været opdelt i almen didaktik, fagdidaktik og didaktik/pædagogik for bestemte målgrupper, f.eks. indskoling-, ungdom-, andetsprogs- og specialpædagogik. På den baggrund vil jeg nævne et alternativ til ovenstående aldersopdeling af fagene: alders specialiseringen kan placeres i en pædagogisk/didaktisk overbygning. Uddannelse kunne så bestå af 3 skolefag med fag og fagdidaktik, grundlæggende pædagogik/didaktisk, efterfulgt af aldersspecialiseret pædagogik/didaktik, samt bacheloropgaven. Det er desuden min opfattelse, at alle folkeskolelærere har behov for at kunne undervise børn med særlige behov og to-sprogede, og at alle skal kunne evaluere, hvorfor dette skal være en del af den grundlæggende pædagogik/didaktik. Men mit hovedbudskab er, at det er nødvendigt at vægte professionssigtet, samt at se fagene i det rette perspektiv.

Med venlig hilsen

Karsten Agergaard